

Üldhariduskoolide tagasisideküsitlus, kevad 2021

Küsitlusperiood: 31.05.–08.06.2021

Õppeasutuste arv kokku: 527

Vestlustes osalenud õppeasutuste arv 15.06.2021 seisuga: 497

Eesmärk: arutada õppeasutuse juhiga, kuidas on Covid-19 mõjutanud õppeasutuste tegevust ja kuidas on õpilased, õpetajad, lapsevanemad olukorraga toime tulnud; kuidas koolid on korraldanud õpet käesoleval poolaastal, sh kontaktõppele naasmisel maikuus; millist toetust ning teavet oodatakse ministeeriumist, et tagada õppeasutuse valmisolek uueks õppeaastaks.

Sarnased vestlused/küsitlused toimusid ka 2020. aasta kevadel ja sügisel.

Koolidelt saadud tagasiside on nii ministeeriumile, Haridus- ja Noorteametile kui ka kohalikele omavalitsustele hea sisend uue õppeaasta tegevuste kavandamisel ning koolidele vajaliku toe pakkumisel.

Ülevaatesse oleme konkreetsete teemade juurde lisanud ka ministeeriumi kommentaare (eristatud kursiivis tekstiga). Kõigi koolide täiendavad küsimused ja ettepanekud on jätkuvalt oodatud e-postil info@hm.ee.

Suur tänu kõigile koolijuhtidele, kes leidsid võimaluse meiega vestelda ja tagasisidet anda!

Statistika

1. Millised on olnud suuremad väljakutsed ja õnnestumised koolis õppe korraldamisel seoses Covid-19-ga?

1.1. Kontaktõppe-/ja e-õppe (distsantsõppe) korraldus, sh kontaktõppele naasmine pärast piirangute lõppu. Kas see on olnud kooli jaoks probleem?

Ei - 80%, jah - 20%

1.2. Kas olete piirangute lõppedes alates maikuust olnud distantsõppel?

Ei - 79%, jah - 21%

1.3. Kas hajutamine on olnud probleem?

Ei - 72%, jah - 28%

1.4. Kas IT-vahendite olemasolu, sh interneti levi, kiirus on olnud probleem?

Ei - 65%, jah - 35%

1.5. Kas õpilastel on olnud e-õppes probleeme, nt õpimotivatsiooni langus?

Ei - 34%, jah - 66%

1.6. Kas koostöö lastevanematega on sujunud?

Ei - 8%, jah - 92%

1.7. Kas õpetajate töökorraldus, st õpetamise planeerimine vajab täiendavaid sekkumismeetmeid, nt asendusõpetajad?

Ei - 63%, jah - 37%

1.8. Kas olete koondanud info selle kohta, kui palju teie koolis erinevate klasside õpilased õppeaasta jooksul distantsõppel on olnud?

Ei - 64%, jah - 36%

1.9. Milliseid riigipoolseid toetusmeetmeid koolidele/õpilastele olete sel õppeaastal kasutanud?

HTMi juhised/soovitused distantsõppe läbiviimiseks

92%

Harno veebiseminaride sari õpetajatele „Distsantsilt targemaks“	72%
Õpetajate tugiliin	23%
Asendusõpetaja programmi kaudu lisaõpetajate saamine kooli	14%
Õpetajakoolituse üliõpilaste kaasamine abiõpetajatena	14%
9. ja 12. kl eksamiteks valmistumise õppevideote jagamine õpilastega	52%
Liikumise „Igale koolilapsele arvuti“ toel abi jõudmine teie õpilasteni	57%
Internetiühenduse võimaldamine teie kooli õpetajatele ja/või õpilastele	26%
Distsantsõppel tekkinud õpilünkade tuvastamiseks diagnostiliste testide kasutamine õppetöös	28%
Õpivahendite toetuse taotlemine	40%
Kiirtestid personali testimiseks vastavalt vajadusele	59%

Koolide tagasisidest lähemalt

1. Kontaktõppe / distantsõppe korraldus

- Leiti, et eelmise kevadega võrreldes on olnud kõik lihtsam ja sujuvam. Sügiseks olid paljud koolid koostanud koolisisesed juhendid, mille alusel distantsõpet, sh veebitunde korraldati. Mitmel pool korraldati sügisel e-õppepäevi, mille käigus testiti valmisolekut võimalikuks distantsõppeks ja saadi kogemusi, mis vajab arendamist. Tehti ka rahuloluküsitlusi, mille tulemustest lähtuvalt parendati õppeprotsessi.
- Võrreldes eelmise kevadega oli õpetajate valmisolek distantsõppeks kindlam ja stabiilsem, õpetajad julgemad, paranenud olid oskused virtuaalseid keskkondi kasutada, õpetajad jagasid kogemusi, parimaid praktikaid.
- Väljakutseks oli hübriidõpe, mis tõstis koormust ning sundis õpetajaid topelt pingutama.
- Kontaktõppele naasmise probleemid olid seotud peamiselt olukordadega, kus mõni klass pidi jääma isolatsiooni, kuid teised klassid olid koolis.
- Valdavalt olid õpilased olid rahul, et distantsõpe lõppes, aga oli ka õpilasi, kes soovisid jätkata distantsõppel.
- Mõne koolijuhhi arvates oleks võinud jääda õppeaasta lõpuni distantsõppele.
- Mitmed koolijuhhid tõid positiivsena esile head koostööd koolipidaja ehk kohaliku omavalitsusega, näiteks Tartu, Viljandi jt.

2. Hajutamine

- Probleemid peamiselt suurtes koolides ja / või vanades hoonetes, kus tavaolukorras on ruumpuudus ning ruumide plaan ei toeta hajutamist.
- Aktiivselt kasutati õuesõpet - koolid nentisid, et hämmastavalt paljusid asju saab teha õues, õuevahetunde.
- Kasutusele võeti ka eraldi sissepääsud; hajutatud garderoobid (ka nt välisriiete koduklassis hoidmine); tehti pikemad vahetunnid, et toitlustamisel õpilasi hajutada.

3. Infotehnoloogilised vahendid

- Murekohaks andmeside, interneti kiirus, levi. Koduste internetiühenduse probleemide korral pakuti õpetajatele võimalust töötada koolimajas.
- Raskused olid peredes, kus oli mitu õpilast, aga üks arvuti. "Igale koolilapsele arvuti" programmiga ja riigi toel said paljud koolid lahendatud arvutitega varustatuse. Esile tõsteti Lastekaitse Liitu, samuti kohalikke omavalitsusi, kes olid tehnoloogiliste vahendite soetamisel toeks.
- Väga paljudes koolides laenutati abivajavatele õpilastele nii arvuteid kui ka veebikaameraid.

- Mitmed koolid tõid välja, et eelmise õppeaasta distantsõppeperiood olid sedavõrd õpetlikud, et käesolevaks õppeaastaks olid lahendused ning vajalikud vahendid. Mõnel pool tekitas probleeme eri toetusmeetmete kaudu seadmete kooli jõudmise kiirus.

4. E-õppes osalemise probleemid, nt õpimotivatsiooni langus

- Probleeme täheldati kahes kolmandikus vastanud koolidest.
- Õpimotivatsiooni langust täheldati nende laste puhul, kellel oli motivatsiooniga probleeme ka kontaktõppes.
- Raskustes õpilaste toetamiseks kaasati tugispetsialiste, koolikohustust mittetäitvate õpilastega tegelesid lastekaitsetöötajad. E-õppesit võimale jäämine oli siiski üksikjuhtumite puhul ja lühiajaline ning sageli aitas individuaalsem lähenemine õpetajate ja tugispetsialistide poolt.
- Mitmed koolid tõid välja, et võrreldes eelmise õppeaastaga oli ka tugipersonalil suurem kogemus ning pakuti kiireid ja nutikaid lahendusi.
- Vajadus individuaalse lähenemise järele suurenes ka õpilaste seas tervikuna, seetõttu kasvas ka õpetajate koormus.
- Kui riiklikud piirangud võimaldasid abi vajavaid õpilasi kooli kutsuda, seda ka tehti. Raskustes laste ja erivajadustega õppijate toetamiseks võimaldati lastele individuaalset kontaktõpet.
- Õpilaste jaoks on suur väljakutse enese- ja oma aja juhtimine, neid pädevusi ei ole varasema õppe vältel omandatud ja distantsõppe on seetõttu raskem.
- Veebiväsimus on tekkinud nii õpilastel kui õpetajatel.
- Mitmed koolid on täheldanud õpilaste vaimse tervise probleeme.
- Suuremat motivatsioonilangust täheldati mitmel pool just põhikooli II ja III astme ehk 5. - 8. klassi õpilastel. Just selles eagrupid oli mitme koolijuhhi hinnangul käega löömise tunne ning sellega kaasnev üldine huvi- ja motivatsioonipuudus kergem tekkima.

5. Koostöö lapsevanematega

- Koostöö sujus pea kõikjal.
- Koolides korraldati vanematele virtuaalseid infotunde ja koosolekuid, et olla samas informatsioonis, jagada muresid ja rõõme. Koostati juhendmaterjale ning jagati ministeeriumi omi.
- Ka arenguestlused peeti vajadusel virtuaalselt.
- Kasutati praktikaid, kus distantsõppe toidupakke jagasid õpetajad ja sotsiaalpedagoog, mis võimaldas vanematega vahetult suhelda.
- Paljud koolid märkisid, et sel aastal oldi distantsõppega oluliselt rohkem rahul, kuna praktikad olid paigas ning veebitunde tehti rohkem, mis vähendas lapsevanema rolli õppetöös.

6. Õpetajate töökorraldus

- Probleeme täheldati rohkem, kui kolmandikus koolidest.
- Õpetajatele korraldati koolitusi ning pakuti erinevaid võimalusi nii erialaseks enesetäiendamiseks kui ka motivatsiooni tõstmiseks. Õpetajaid toetasid tugispetsialistid.
- Positiivse näitena toodi välja õpetajate omavahelise koostöö suurenemine, heade õpetamispraktikate ja õppekeskkondade jagamine.
- Kasutati nii riigi kui koolipidaja pakutud meetmeid koormuse hajutamiseks: tugiõpetajad, abiõpetajad, asendusõpetajad.
- Murekohana toodi välja, et õpetajate koormus ja stressitase on kasvanud, seda nii üldise ebamäärase ärevuse kui hübriidõppe tõttu. Mõnel pool tekkisid ka kollektiivi sisesed pinged.

7. Erinevad tugimeetmed

- Kõige enam kasutati ministeeriumi juhiseid / soovitusi ning Haridus ja Noorteameti veebiseminaride sarja "Distantsilt targemaks".

- Õpiahvivilaagrid tekitasid kõhklusi, kas suvel jaksab: tegime ka selgitustööd, et taotlema tuleb praegu, korraldada saab kuni aasta lõpuni.
- **HTMi kommentaar:** mõned toe saamise võimalused tekitasid ka küsimusi, näiteks polnud info nende kohta kooli jõudnud, seetõttu koondame uuesti olulisemad viited:
 - **Testide kasutamine õpilünkade tuvastamisel:** kõik kasutatavad testid leiata [Eksamite infosüsteemist](#). Haridus- ja Noorteamet kavandab juba augustis-septembris aineõpetajatele e-testide teemalisi veebiseminare. Seminaride toimumise info saadame koolidele hiljemalt augustis. Seniks saab testide kasutamisest lähemalt lugeda [Harno veebilehelt](#).
 - **Tehnoloogilised vahendid:** 2021. aasta lisaelarvega eraldati kohalikele omavalitsustele 0,5 miljonit eurot abivajavatele peredele arvutite soetamiseks ning miljon eurot internetiühenduse parandamiseks. Kui info toetusvõimaluste kohta ei ole koolini jõudnud, tasub kindlasti uurida oma kohalikust omavalitsusest.
 - **Antigeeni kiirtestid:** kui Teie kooli ei ole kiirtestid jõudnud, palun uurige kohalikust omavalitsusest või andke teada info@hm.ee.
 - **Liikumine „Igale koolilapsele arvuti“:** <https://igalekoolilapselearvuti.ee/>
 - **Täiendav toetus õpilünkade tasandamiseks:** [ministri käskkiri](#)
 - **Asendusõpetaja programm:** <https://asendusopetaja.ee/et/koolile-ja-lasteaiale>
 - Õpetajakoolituse üliõpilaste kaasamine **abiõpetajatena:** [Tallinna Ülikool](#), [Tartu Ülikool](#)
 - „Distsantsilt targemaks“ **veebiseminarid:** [järelvaatamine](#)
 - Kõige värskemad infot jääb ka uuel õppeaastal koondama leht <https://www.hm.ee/et/koroona>.

Probleemid, mis pole leidnud kooli tasandil või koostöös pidajaga lahendust

1. Juhised, kommunikatsioon

- Ministeeriumi juhiseid ja infomaterjale soovitakse saada varem, kui seda on objektiivsetel põhjustel olnud võimalik teha
HTMi kommentaar: valitsuse korraldusi puudutavad materjalid saame saata pärast korralduse allkirjastamist, et olla veendunud, et info on lõplik ja täielik.
- Ministeeriumi juhistest oodatakse, et oleks arusaadav, kas tegemist on soovitusel või kohustusega, ning viiteid õiguslikele alustele. Rohkem selgust ja konkreetsust.
- Mitmed koolid toovad esile, et juhised on olnud kasulikud ka lapsevanematele info edastamisel, samuti vaidlusalustes küsimustes.
- Ministeeriumi ja Tallinna linna juhised on olnud kohati vastukäivad.

2. Õiguslikud küsimused

- Paljud koolijuhid märkisid, et piirangute kehtestamisel peaks arvestama piirkondlikku olukorda, kooli suurust jm, samuti oodatakse rohkem vastutust nii kooli kui pidaja tasandile.

HTMi kommentaarid konkreetsetele õiguslikele küsimustele

- **Kas kool peab võimaldama kaugtööd õpetajale, kes ei ole vaktsineeritud ja peab jääma eneseisolatsiooni, kuna oli lähikontaktne? Õpetaja tunneb end hästi ja ei soovi jääda haiguslehele.**

Kui võimalused kaugtöö tegemiseks on olemas ja õpetaja tunneb end hästi, saab kooli ja õpetaja kokkuleppel korraldada töö kaugtööna, eeskätt vanemates klassides, kus õppetöö õpilased-klassis, õpetaja-kodus viisil on kergemini korraldatav.

- **Kas sel õppeaastal tohib jätta õpilase nõrga õppeedukuse või puudulike tulemuste korral gümnaasiumist välja arvamata ehk mitte täita PGS § 28 lõiget 2? Kool soovib õpilasi võimalikult palju toetada.**

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses sätestatud õppeedutuse alusel koolist väljaarvamise lävend asetseb sedavõrd madalal, et ei ole tõenäoline, et see praktikas kuigi tihti realiseerub. Seaduses sätestatakse, et õpilane arvatakse koolist välja, kui õpilasele on gümnaasiumis õppides ühe õppeaasta jooksul pandud kolmes või enamal õppeaines üle poolte kursusehinnetena välja „nõrgad“ või „puudulikud“. Seaduses sätestatust erisust teha ei saa. Küll aga kui väljaarvamise tingimused on sätestatud kooli kodukorras PGSist rangemalt, tuleks kodukorda hinnata ja vajadusel muuta.

Kool saab õpilasele pakkuda järelevastamise võimalust ja täiendavaid konsultatsioone kas kohe või enne uue õppeaasta algust ning teha ka edasised otsused augustis, enne kui uus õppeaasta algab.

- **Millistel tingimustel saab jätta õpilase klassikursust kordama?**

Klassikursuse kordamiseks peavad olema täidetud põhikooli riiklikust õppekavast tulenevad eeldused - õpilasel on kolmes või enamal õppeaines aastahinne „puudulik“ või „nõrk“ või samaväärne sõnaline hinnang, täiendav õppetöö ei ole tulemusi andnud ning õppekavaga nõutavate õpitulemuste saavutamiseks ei ole otstarbekas rakendada individuaalset õppekava või muid koolis rakendatavaid tugisüsteeme. Õppenõukogu kaasab otsust tehes õpilase või tema seadusliku esindaja ning kuulab ära tema arvamuse. Õppenõukogu otsuses peavad olema esile toodud kaalutlused, mille põhjal peetakse otstarbekaks jätta õpilane klassikursust kordama. Kui eeldused on täidetud ja õppenõukogu leidnud, et klassikursuse kordamine on otstarbekas, saab seda teha.

- **Distants- ja hübriidõppe valguses vajavad ülevaatamist töölepingute vormid, kas ministeerium saab seda teha?**

Ministeeriumi veebilehel olevad vormid on näidisvormid. Konkreetse töötaja töölepingu peab üle vaatama ja vajadusel ajakohastama tööandja (esindajana direktor), kasutades kooli pidaja abi ning vajadusel ka välist juriidilist konsultatsiooni. Keerulisemates küsimustes saab abi paluda Tööinspektsiooni nõustamisjuristidelt.

- **Kes vastutab lapse turvalisuse eest, kui laps on distantsõppel?**

Vastutuse teemat on pea võimatu päris üksikasjalikult reguleerida. On selge, et kui õpilasega kodus õppides midagi juhtub, ei saa kool selle eest vastutada, kuna kool ei saa tagada õppekeskkonda õpilase kodus. Põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest tulenevalt peab vanem looma koolikohustuslikule õpilasele kodus õppimist soodustavad tingimused ja õppes osalemise eeldused. Õppimist soodustav keskkond ei saa olla keskkond, mis võib õpilase elu või tervist ohustada.

- **Kuidas tagada, et koolide kodukorras sätestatu ei lähe vastuollu riiklike regulatsioonide ja piirangutega?**

Kesksed piirangud (näiteks koolihoones liikumise ja viibimise piirangud) kehtivad sõltumata kooli enda dokumentidest: koolil ei ole õigust ise piiranguid kehtestada ega vajadust neid kodukorras üle korrata. Sama puudutab ka riiklike meetmeid: kool ei pea koolisestest aktidega üle kordama hajutamise seadusega seonduvat, maskikandmist, desinfitseerimisvahendite kasutamist jm.

Koolisestest dokumentides vajas ühekordselt muutmist distantsõppe rakendamise võimalus olukorras, kus keskeid liikumiskiiranguid ei olnud kehtestatud, kuid nakatumise tõttu koolis oli vaja osa õpilastest ja personalist suunata eneseisolatsiooni / distantsõppele.

- **Kas koolil on õiguslik alus muuta koolivaheaja kestust (lühendada suvevaheajaga) õpilünkade likvideerimise eesmärgil?**

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse §24 lõike 6 kohaselt võib põhikoolis suvevaheajal korraldada täiendava õppega seotud tegevusi, arvestades, et põhiharidust omandavale õpilasele on tagatud vähemalt kümne

järjestikuse nädala pikkune puhkus kõigist õppe ja eksamitega seotud tegevustest. Sama paragrahvi lõike 7 kohaselt võib kooli pidaja direktori ettepanekul ja hoolekogu nõusolekul kehtestada valdkonna eest vastutava ministri kehtestatud koolivaheaegadest (2020/2021 õa 14.06 - 31.08 ehk 11,5 nädalat) erinevad koolivaheajad. Seega juriidilist takistust ei ole, kui järjestikuse kümne nädala tingimus saab täidetud. ei ole viidatud juriidilist takistust lühendada koolivaheaega või korraldada koolivaheajal õppega tegevusi.

Samal ajal tuleb silmas pidada, et nii lapsevanematel kui õpilastel on õigustatud ootus suvevaheaja kestusele. Lausalise koolivaheaja lühendamise asemel tuleks kaaluda ka võimalusi järeleaitamist vajavate õpilaste kooli kutsumiseks, korraldades neile nõo tasanduskursused näiteks vahetult enne uue õppeaasta algust.

3. Koolihooned ja infotehnoloogilised vahendid

- Riigi toetust oodatakse nii hoonete renoveerimiseks kui infotehnoloogiste vahendite soetamiseks. Mitmed koolid töid välja ka probleemid internetileviga, seda just maapiirkondades.
- Ventilatsioon: paljud koolid vajavad lisarahastust.

HTMi kommentaar: Kohalikele omavalitsustele on eraldatud Covid-19 investeringutoetusi 2020. ja 2021. aastal kokku 100 miljonit eurot. Investeringutoetust saab kasutada ka ventilatsioonisüsteemide parendamiseks. Omavalitsustele on antud toetust ka digivahendite soetamiseks ja internetiühenduse parendamiseks. Toetuste kohta saab infot kohalikust omavalitsusest. Harno digitaristu kaasajastamise programmi toel saavad 2022. aasta lõpuks stabiilse ja kiirema internetiühenduse enam kui 170 üldhariduskooli ja kutseõppeasutust. Tänapäevaks on digitaristu uuendatud juba 223 üldhariduskoolis ja 4 kutseõppeasutuses üle Eesti.

4. Õppetöö korraldusega seonduvad küsimused

- Juhised ja koolitused õpetajatele distantsõppe paremaks ülesehitamiseks, oluline pole mitte soovituslik veebitunni pikkus, vaid õppemetoodika parimal viisil rakendamine: veebitunni planeerimine ja ülesehitus, õppeainete lõiming.
- HEV õpilaste toetamine, sh tugispetsialistide puudus.
- Õpilünkade tasandamise võimalused.
- Õpetajatele lisatasude maksmine, õpetajate vaimse tervise toetamine
- Koolijuhtide ja õpetajate suurem märkamine ja tunnustamine

5. Digitaalne õppevara

HTMi kommentaar: Opiq hinnatõus on tekitanud palju küsimusi, mistõttu koondame siin olulisemad õppevaraga seotud punktid:

- Igal aastal antakse riigieelarvest koolide pidajatele 57 eurot ühe õpilase kohta. Järgmisel õppeaastal toetatakse koolipidajaid täiendavalt veel 10 euroga õpilase kohta.
- Koolidel ja pidajatel on vabadus teha autonoomseid valikuid õppekava läbimiseks vajaliku õppekirjanduse ja õppevara kasutamisel, analüüsides sealjuures nii paber- kui digiõpikute vajadusi.
- Riiklikul tasandil on otsustatud, et õppekirjanduse turg peab olema erasektori käes. Ministeerium arendab kesksena edasi E-koolikotti kui avatud õppematerjalide kogu (20 000 õppematerjali), EIS-is on kättesaadavad e-testid. HEV õppematerjalid (nii digi- kui ka paberkujul) jäävad tasuta kättesaadavaks kõikidele koolidele.
- Koolipidajad ja koolid saavad edaspidi hankida juurdepääsu sobivalt teenusepakkuvalt. Eraturu võimalused 2021/2022 õa on mitmekesised: Opiq + Foxcademy, Maurus ja Taskutark; digisisu pakuvad ka Kirjatark, Studium, Skriibus; Edtechid: AlpaKids, 99math, Futuclass, Bizplay, Speakly, SpeakTX, Lingvist, EduSpace jt.

- *Lisaks avatakse mitmed taotlusvoorud, et luua juurde kvaliteetseid digiõppematerjale. Distsantsõppega tekkinud õpilümkade tasandamiseks on avatud matemaatika digitundide taotlusvoor 9. ja 12. klassile. Avanevad ka „Nutika õppimise“ ja „Klass+“ taotlusvoorud, kust saavad nii haridusasutused, erasektori kui kolmanda sektori asutused taotleda raha nutikate digitaalsete õppematerjalide koostamiseks. Kõik digimaterjalid on valmimise hetkest koolidele tasuta kättesaadavad 3 aastat.*